

כ"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרמז

ערב שבת-קודש
פרשת וישב / חנוכה
כ"ד בכסלו ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ד בכסלו ה'תשס"ז – א' בטבת ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ד בכסלו	הלכות תרומות פרק יג-טו.	הלכות שבת פרק כב.	מל"ת קלו.
ש"ק	כ"ה בכסלו	הלכות מעשר.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כג.	מ"ע קכו.
א'	כ"ו בכסלו	פרק ד-ו.	פרק כד.	מ"ע קכו.
ב'	כ"ז בכסלו	פרק ז-ט.	פרק כה.	מ"ע קכו.
ג'	כ"ח בכסלו	פרק י-יב.	פרק כו.	מ"ע קכו.
ד'	כ"ט בכסלו	פרק יג-יד. הלכות מעשר שני ונטע רבעי.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק כז.	מ"ע קכו. קכח. מל"ת קנב.
ה'	ל' כסלו	פרק כד-ד.	פרק כח.	מל"ת קנ. קנא.
ו'	א' בטבת	פרק ה-ז.	פרק כט.	מל"ת קמא. קמב. קמג.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', כ"ד בכסלו	4.28	5.16	5.38	6.42	9.03	11.36	12.06	4.37.6	5.04
ש"ק, כ"ה בכסלו	4.28	5.17	5.39	6.42	9.03	11.36	12.06	4.37.9	5.05
א', כ"ו בכסלו	4.29	5.17	5.40	6.43	9.04	11.37	12.07	4.38.3	5.05
ב', כ"ז בכסלו	4.30	5.18	5.40	6.43	9.05	11.37	12.07	4.38.7	5.05
ג', כ"ח בכסלו	4.30	5.19	5.41	6.44	9.05	11.38	12.08	4.39.1	5.06
ד', כ"ט בכסלו	4.31	5.19	5.42	6.45	9.06	11.38	12.08	4.39.6	5.06
ה', ל' בכסלו	4.31	5.20	5.42	6.45	9.06	11.39	12.09	4.40.0	5.07
ו', א' בטבת	4.32	5.20	5.43	6.46	9.07	11.39	12.09	4.40.5	5.07

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
וישב	4:01	5:17	4:15	5:18	4:05	5:16	4:20	5:20
מקץ	4:04	5:20	4:18	5:22	4:08	5:19	4:23	5:23

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"ועל הניסים" גם בזמן הזה

חיבתם של ישראל מתבטאת בכך שהם מוסרים את נפשם אפילו על פרט קטן, כדי שלא להיפרד חס-ושלום מהקדושה ומההתקשרות לקב"ה • כאשר מתנהגים באופן כזה, גם אם עומדים מעטים וחלשים נגד רבים וגיבורים, מובטחת לנו הצלחה ניסית כמו "בימים ההם" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

בזמן פרטי (כהגאולה דחנוכה), והן לגאולה הכללית בביאת המשיח, כמובן ממאמר המשנה³ "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר⁴ וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" - שפסוק זה נאמר בגאולה העתידה, ומזה מוכח שגאולת עם ישראל תלויה בעניין הטהרה.

ומטעם זה היתה הדלקת נרות המנורה במקדש בחנוכה בשמן טהור דווקא, אף-על-פי שבשביל זה הוצרכו לעניין של נס - כדאיתא בגמרא⁵ שלאחרי שמלכות בית חשמונאי ניצחו את היוונים שנכנסו להיכל וטמאו כל השמנים שבו, "בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים", והיינו, שלכל לראש היה צורך בנס ש"מצאו... פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול", שזהו הנס

א. בנוגע לחנוכה - הרי נוסף על המלחמה עצמה, שבה לחמו מעטים וחלשים נגד רבים וגיבורים (כמו שכתוב בנוסח "ועל הניסים": "מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים"), היתה המלחמה בגלל "שעמדה מלכות יוון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", וכמבואר בפרטיות בדברי הרמב"ם¹: "גזרו גזירות על ישראל וביטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות, ופשטו ידם בממונם ובכנותיהם וכו'".

והיינו, שהיתה כאן פגיעה לא רק בעניין של ממון, אלא גם בענייני הגוף והנפש, עניינים הקשורים עם חיי המשפחה - שלכן אמרו חז"ל² "שאף הן היו באותו הנס", שהנס בנוגע לנשים היה לא פחות מאשר בנוגע לכלל ישראל.

ומזה מובן, שגם ההודאה על הנס הוצרכה להיות עניין כללי, הקשור עם טהרת עם ישראל - שזוהי ההכנה לעניין הגאולה, הן לגאולה פרטית

(3) סוף יומא (פה,ב).

(4) יחזקאל לו,כה.

(5) שבת כא,ב.

(1) הל' חנוכה רפ"ג.

(2) שבת כג,א. וש"נ.

לחנכה להיות לכלי שרת על-ידי עבודתה, כדאיתא בגמרא¹⁴ "כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן, מכאן ואילך (לא נמשחו כלים חדשים שנעשים שם (אלא)) עבודתן מחנכתן".

ובנוגע לחינוך המנורה - לא מצינו שעניין זה יכול להיות גם בטומאה, שהרי בגמרא נאמר רק שבזמן משה נתקדשו הכלים על-ידי משיחה, ועכשיו נעשה זה על-ידי העבודה, אבל הכלים עצמם - צריכים להיות כמו בזמן משה, דהיינו, כלים טהורים דווקא.

והא ד"טומאה דחוויה היא בציבור" - הרי זה רק לגבי העבודה כשלעצמה, היינו, שיטתו מקדש וכלי שרת, וצריכים רק לעשות את העבודה, מה שאין-כן כאשר צריכים לחנך את המנורה שתהיה כלי שרת.

ועל-פי זה אתי שפיר שלא היו יכולים להדליק את המנורה בשמן טמא - כי, בנתינת שמן טמא נטמאת המנורה, ושוב אי-אפשר לחנכה בעבודתה.

אבל תירוץ זה אינו מספיק, שהרי בלאו הכי הוצרכו למצוא עצה שהמנורה לא תקבל טומאה (מצד זה שכולם היו טמאים)¹⁵ - על-ידי זה שעשו מנורה של עץ¹³, וכלי עץ אינם מקבלים טומאה¹⁶. ואף שכלי עץ שיש להם בית קיבול מקבלים טומאה¹⁶, והמנורה יש לה בית קיבול לקבל השמן¹⁷ - הרי¹⁸ כל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה¹⁹, וכמו שכתב הראב"ד²⁰ שילפינן מ"שולחן של מקדש ומנורה שהקשו עליהם²¹ כלי עץ שעשוי לנחת הוא", לפי שאסור לטלטל

דלילה הראשון⁶, ולאחרי זה היה צורך בנס נוסף, ש"הדליקו ממנו שמונה ימים", "עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור"⁷.

ב. ובהקדמה - שידועה השאלה⁸ למה הוצרכו סגל בשביל להדליק את נרות המנורה בשמן ורהט דווקא:

הדלקת נרות המנורה במקדש היא עבודת ציבור, ובנוגע לעבודת ציבור ישנו כלל ש"טומאה דחוויה היא בציבור"⁹, והיינו, שכאשר אי-אפשר לעשות העבודה בטהרה מותר לעשותה בטומאה, - וההסברה בזה, שקרושת עם ישראל, כלל ישראל (ציבור), היא למעלה מהעניין דטהרה וטומאה, שלכן, השראת השכינה בישראל היא גם במצב של טומאה, כמו שכתוב¹⁰ "השוכן איתם בתוך טומאותם" -

ואם-כן, היו יכולים להדליק את נרות המנורה גם בהשמנים שבהיכל שלא היו חתומים בחותמו של כהן גדול?

ג. יש מתרצים שהטעם שלא היו יכולים להדליק בשמן טמא, הוא, מפני שאילו היו נותנים במנורה שמן טמא, היתה המנורה נטמאת, ואז לא היו יכולים לחנכה בהדלקת נרותיה¹¹:

הדלקת נרות המנורה במקדש בחנוכה - מלבד מצוות הדלקת הנרות (שעל זה חל הכלל ד"טומאה דחוויה היא בציבור"), היה בזה גם חינוך המנורה, שהרי היוונים טימאו את כלי המקדש, "באו בה פריצים וחיללוה"¹², שלכן הוצרכו לעשות מנורה חדשה - של מתכת או של עץ¹³, ובמילא, הוצרכו

14 יומא יג, רע"ב (ובפרש"י).
 15 ראה רא"ם - הובא בחדא"ג מהרש"א שבת שם, ובב"ח ופר"ח או"ח סתר"ע.
 16 רמב"ם הל' כלים פ"א ה"י.
 17 כקושיית המהרש"א שבת שם.
 18 ראה גם ספר מאיר עיני חכמים (ג.י. תש"י) ח"א סימן מד (הובא באגרות קודש כ"ק ארמור"ר ח"ה עמ' קז).
 19 חגיגה כו, ב. וש"נ. רמב"ם שם רפ"ג.
 20 בהשגתו על דברי הרמב"ם שם.
 21 חגיגה שם.

6 ראה מאירי לשבת שם.
 7 רמב"ם שם ה"ב. ר"ן לשבת שם.
 8 ראה ה"מועדים בהלכה" (לרש"י זעווין) חנוכה בתחילתו (עמ' קנו ואילך). אנציק' תלמודית ערך חנוכה ס"ב (עמ' רמד"ה). וש"נ.
 9 פסחים עז, א. עט, א. וש"נ.
 10 אחרי טז, טז.
 11 ראה גם גליוני הש"ס (להר"י ענגל) לשבת שם.
 12 יחזקאל ז, כב. וראה ע"ז נב, ב.
 13 ראה ע"ז מג, סע"א.

הקב"ה למשה, לך אמור לו לאהרן... הנרות לעולם אל מול פני המנורה" - דלכאורה, "כשאין בית המקדש קיים... אף הנרות בטלות?" - "לא רמזו אלא לנרות של חנוכה חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן, בגלותנו".

ומזה מובן שבנרות חנוכה יש הוראה כללית לבני ישראל בנוגע לזמן הגלות:

הנס שעשה הקב"ה בימי חנוכה להראות חיבתן של ישראל שמדליקים את נרות המנורה בשמן טהור דווקא, אף-על-פי שעל-פי דין היו יכולים להדליק בשמן שאינו טהור - מהווה הוראה מלמעלה שבזמן הגלות יש צורך במסירת-נפש

את המנורה, כמו שאסור לטלטל את השולחן, כי בשולחן נאמר "תמיד"²², ועל-דרך זה במנורה, "כיוון דכתיב²³ ואת המנורה נוכח השולחן, כמאן דכתיב בה תמיד דמי"²¹.

ונמצא, שגם מצד חינוך המנורה לא היתה מניעה להדליק בשמן טמא. והדרא קושיא לדוכתא: לשם מה הוצרכו לנס בשביל להדליק המנורה בשמן טהור דווקא?

ד. והתירוץ לזה²⁴ - שכיוון שהוצרכו לחנך את המקדש והמזבח מחדש, לאחר שבטלה הקדושה על-ידי זה ש"באו בה פריצים וחיללוה", הנה אף-

אף שעל-פי דין יכולים למצוא היתר לעשות זאת בטומאה, מכל-מקום, כדאי להקב"ה לעשות נס שיוכלו לעשות זאת בטהרה, כדי להראות חיבתן של ישראל

(שזהו הדוגמא לעניין של נס ביחס לעבודת האדם) אפילו על עניין שיש למצוא לו היתר על-פי שולחן-ערוך, ובוה מתבטאת חיבתן של ישראל, שמוסרים נפשם גם על דקדוק והידור בענייני תורה ומצוות שיהיו בתכלית השלימות, כבהדלקת המנורה באופן של טהרה דווקא.

כאשר אומרים ליהודי: יכול הנך להתנהג בדרך שאמנם הכול מודים שאינה באופן של טהרה, אבל אף-על-פי-כן, מצד תנאי הזמן והמצב עתה, יכולים למצוא היתר על-פי שולחן-ערוך שמותר לך להתנהג כן, לפי שעה, עד שתוכל להתנהג בדרך טהורה - המענה על זה, שכאשר מדובר אודות עניין של אמונה, או עניין הקשור עם טהרת הבנות, טהרת המשפחה, אין לסמוך על היתרים על-פי שולחן-ערוך, אלא לעמוד במסירות-נפש שעניין זה יהיה בתכלית השלימות.

ועוד זאת, שבשעת הגזירה שרוצים להעביר על הדת, הרי באיזה עניין שיהיה, אפילו "פשוטו ידם (רק) בממונם", צריכים למסור נפשם אפילו על פרט קטן ביותר, כמו "ערכתא דמסאני" (שרוך

על-פי שעל-פי דין יכולים למצוא היתר לעשות זאת בטומאה, מכל-מקום, כדאי להקב"ה לעשות נס שיוכלו לעשות זאת הרהטב, כדי להראות תביח לש לארשי שעושים מצווה יסודית (התחלת החינוך) בתכלית השלימות - בטהרה.

ה. ועניין זה מהווה הוראה גם בימינו אלו, ובלשון נוסח הברכה "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", היינו, שניסים אלו חוזרים ונשנים בכל שנה ושנה.

ובהקדמה - שנרות חנוכה שהם שמונה נרות (דלא כנרות בית-המקדש שהם שבעה נרות) שייכים בעיקר לזמן הגלות, וכמו שכתב הרמב"ן²⁵ שעליהם קאי מה שכתוב במדרש²⁶ - "אמר לו

22 תרוימה כהל.

23 שם כו, לה.

24 פנ"י שבת שם. שו"ת ח"צ ספ"ו. - הובאו בגליוני הש"ס שם.

25 ר"פ בהעלותך.

26 במדב"ר פט"ו, ו.

הנעל)²⁷, גם אם בשנים כתיקונן, שלא בשעת הגזירה, יש לזה היתר על-פי שולחן-ערוך.

וזוהי ההוראה הכללית שאומרים לבני-ישראל בזמן הגלות: אל תסמכו על אלה שמחפשים עבורכם היתרים על-פי שולחן-ערוך, ורוצים "להסביר" לכם שאין זה אלא פרט קטן בלבד, "ערקתא דמסאני", או שטומאה דחוויה בציבור וכו'; וכו'; עליכם לדעת שישנה הוראה מלמעלה שחיבתן של ישראל מתבטאת בכך שמוסרים נפשם אפילו על פרט קטן, כדי שלא להיפרד חסוּשלוּם מהקדושה ומההתקשרות שיש ליהודי עם הקב"ה.

ו. וכאשר מתנהגים באופן כזה, אזי גם כאשר המצב הוא באופן של מעטים וחלשים נגד רבים וגיבורים,

- שהרי המעטים הם "עוסקי תורתך", "בטלנים", ואילו הרבים הם מקורבים למלכות, והכח הוא בידם -

הנה כשם ש"בימים ההם" נמסרו "גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" - מפני שהגיבורים והרבים היו "זדים", ואילו החלשים והמעטים היו "עוסקי תורתך",

כך גם "בזמן הזה" - כאשר עוסקים בתורה אליבא דאמת, ומתוך ידיעה שזוהי "תורתך", תורתו של הקב"ה, ולכן אין מסכימים על פשרות, ולא מחפשים היתרים וכו', אלא עומדים בתוקף אפילו על פרט קטן, והיינו, שכאשר כוונת המנגד היא להרחיק מיהדות, אזי אין נפקא-מינה אם מדובר אודות שרוך נעל, או אודות חינוך שצריכים להחדיר לראש, על שניהם מוסר נפשו בשווה, אף שלהיותו "מעט" ו"חלש" אינו רואה איך יוכל ליישם את הדבר בפועל,

אזי מובטח לו שיצליח בדרךנו, כיוון שיהיה העניין ד"על הניסים" לא רק באופן "שעשית לאבותינו", אלא גם "לנו", "בזמן הזה".

* * *

ז. אודות²⁸ חנוכה מצינו ב' עניינים מנוגדים: (א) איתא בספרים²⁹ ש"חנוכה" הוא מלשון חינוך. ומוכן גם בפשטות בלשון חנוכת המזבח וחנוכת בית-המקדש, שזוהי התחלה, שהתחילו לעשות את עבודת ה' (בבית-המקדש בכלל ובמזבח ובמנורה בפרט³⁰) מחדש - עניין של חינוך.

(ב) נס חנוכה שמצאו פך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול, דעם היות שעל-פי דין היו יכולים להדליק גם בשמנים טמאים, כיוון שטומאה דחוויה או הותרה בציבור, מכל-מקום, להראות חיבתן של ישראל הראה הקב"ה נס שיוכלו להדליק בשמן טהור (כנ"ל בארוכה) - אינו רק בשביל להתחיל לקיים המצווה, אלא לקיים המצווה בתכלית ההידור, ללא שום היתרים, אפילו לא היתרים שיש להם בסיס, היתרים על-פי שולחן-ערוך.

וההוראה מזה - שכשמדובר אודות עניין של קדושה, צריכים לעשותו מיד בתחילה, בהתחלת החינוך, בתכלית השלימות ובתכלית ההידור.

ח. וכן הוא בפרט בנוגע לחינוך הבנים והבנות: תיכף מקטנותם צריכים ליתן להם יהדות שלימה ("א גאנצע אידישקייט"), ללא שום פשרות וללא שום היתרים.

כדי להבטיח ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה"³¹ - אי-אפשר להסתמך על כך שכאשר הילד יתבגר וייצא לרחוב, אזי יספרו לו שעליו לנהל מלחמה, יספרו לו שאינו צריך להתפעל משום מונע ומעכב, וצריך שתהיה לו מסירת נפש. אם רוצים שאז, "כי יזקין", יעמוד בניסיונות - צריך להתחיל בכך עוד בהיותו "נער".

ולכן השתדלו חכמי ישראל ביותר והשקיעו כוחות גדולים ביותר על חינוך בני ובנות ישראל שיהיה על טהרת הקודש.

(28) מכאן ואילך - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באיריש), ונדפס בלקו"ש ח"א עמ' 81 ואילך. במהדורה זו ניתוספו כמה פרטים מהנחה בלתי מוגה, וגם כמה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(29) ראה חדא"ג שבהערה 15.

(30) פרטי הדעות בזה - נסמנו באנציק' תלמודית ערך חנוכה ס"א (עמ' רמב).

(31) משלי כב,ו.

(27) סנהדרין עד, רע"ב (ובפרש"י).

נאמר³⁴ "יעכרך ה' ביום הזה", ומזלו הוא ש"היום הזה אתה עכור ו)אי אתה עכור לעולם הבא"³⁵. אבל אנו צריכים דור צעיר בעולם הזה, יהודים חיים ובריאים ברוחניות, וממילא יהודים חיים ובריאים גם בגשמיות, ועל-ידי זה יוכלו לכבוש את העולם הזה לא רק לעצמם, שחלקם בעולם יהיה מקדש להקב"ה, אלא גם בשביל דור הביניים והדור המבוגר.

ישנם פרטים כאלה שנראה לכאורה שאינם

הם ניהלו מלחמה על כל פרט. אפילו פרטים שלא היו נראים חשובים כל כך - נאבקו שלא לוותר עליהם, בידעם ששנות החינוך נוגעות לנער או לנערה על כל משך ימי חייהם, וידעו שצריכים ליתן להם את התוקף, כלי זיין, להדוף את כל המלחמות שיהיו להם בדרכם בחיים.

ט. האדם - דומה לאילן. "כי האדם עץ השדה"³². כאשר עושים שריטה באילן לאחרי שכבר גדל, אזי השריטה אינה אלא במקום שנעשתה בלבד,

איך ייתכן שיהודי יעשה פעולות נגד הקב"ה? אלא הסיבה היא ש"נדמה להם כחוט השערה", נדמה לו שזהו דבר פעוט וחסר ערך

נוגעים כל-כך ואינם אלא חוט השערה. אבל, ייתכן שזהו חוט השערה שעליו איתא בגמרא³⁶ שממנו צומחת כל מציאותו של היצר-הרע - "רשעים נדמה להם כחוט השערה":

כיצד ייתכן שיהודי יהיה רשע, רחמנא ליצלן? יהודי רוצה לקיים את רצונו של הקב"ה³⁷, ואיך ייתכן שיעשה פעולות נגד הקב"ה עד שיקרא "רשע"?

אלא הסיבה לכך היא מפני ש"נדמה להם כחוט השערה", נדמה לו שזהו דבר פעוט חסר ערך ("א קליניקייט"), ולפעמים ייתכן שזהו אמנם דבר פעוט, אבל במעמדו ומצבו, יכול גם דבר פעוט זה להכריע - שיהיה צדיק שייכתב וייחתם לחיי עולם, או רחמנא ליצלן רשע, שעליו אומר הכתוב "לדיראון עולם"³⁸. וכל זה - בגלל "חוט השערה" זה.

וגם אינה גורמת נזק. אבל כאשר עושים שריטה בהגרעין שעומדים לנטוע, יתכן שמשריטה אחת יצמח אילן בעל-מום.

וכן הוא בעניין החינוך: אדם בשנות העמידה, שכבר עבר מחצית דרכו בחיים, ונדמה לו שהוא מוכרח להסכים על פשרות - הרי הפגיעה היא למשך שנים אחדות בלבד. ארבעים שנה חי הוא ללא פשרות, ואם ישל ויעשה פשרה לשנה אחת, יכולות הארבעים שנה הקודמות שמאחוריו ליתן לו כוח שישכח מיד מהפשרה, ויעמוד ביהדות שלימה.

אבל כאשר מדובר אודות הדור הצעיר, ואותם רוצים לחנך על פשרות - נוטלים מהם את החום והקנאות ליהדות על כל ימי חייהם. בגלל השריטה והחיסרון שעושים בנשמתם בצעירותם, עלול אחר-כך לגדול יהודי בעל-מום רחמנא ליצלן!

- הן אמת ש"אף-על-פי שחטא ישראל הוא"³³, אבל, מאמר זה קאי גם על יהודי כזה שעליו

(34) יהושע ז, כה.

(35) שם מגב (במשנה).

(36) סוכה נב, א.

(37) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

(38) דניאל יב, ב. וראה ר"ה טז, סע"ב.

(32) פ' שופטים כ, יט. וראה תענית ז, א.

(33) סנהדרין מד, רע"א.

ואם אין לו די תוקף ודי שכל להבחין אם זהו הפרט שבו תלויה כל מהותו - הנה בזמנים אלה שהאמת הולכת ומתבררת יותר ויותר, ישנה ההבחנה מהצד שכנגד:

כאשר רואים שהצד שכנגד עומד בתוקף כזה שמוכן להפסיד סכומי כסף במיליונים, להפסיד כמה וכמה אנשים, להפסיד תמיכה מכל הצדדים, רק כדי שלא לוותר על איזה פרט - דבר שאינו מובן לגמרי בשכל - הרי זו הבחנה והוראה עבורנו, שאסור לוותר אפילו על פרט זה שרוצים להשלות אותו שאינו אלא פרט קטן בלבד, כיוון שזהו "ערכתא דמסאני" בשעת גזירת השמד, וזהו "חוט השערה" שבו תלוי אם בהמשך הזמן ישאר ביהדותו³⁹.

יא. הוכחה נוספת עד כמה נוגע "חוט השערה" - רואים מזה שכל הצרה שאליה הגענו התחילה

(39) ובעניין זה צריכה להיות ההנהגה כמו בעת מלחמה:

ובהקדם מה שמצינו במלחמת החשמונאים בחנוכה - שאף שהיתה מלחמה ניסית, מ"מ, לא היה זה באופן שלא היה צורך כלל בלוחמים שיצאו למלחמה; לוחמים היו, אלא שהיו "מעטים" - בכמות - לגבי מספר הלוחמים במחנה שלחם נגדם, וכמו כן היו "חלשים" - בגבורה גשמית - לגבי גבורתם של הלוחמים במחנה שלחם נגדם. אבל תמורת זה, היו הם "עוסקי תורתך", ואת התורה לקחו עמהם גם בצאתם למלחמה.

וסדר המלחמה הוא - שכאשר המלחמה נעשית קשה יותר, אזי צריכים להתגבר עוד יותר:

כאשר המלחמה נגד יהדות, תורה ומצוות, נעשית קשה יותר - הרי לא זו בלבד שאין לוותר ולהסכים ל"פשרה", אלא אדרבה, יש להתחזק יותר ולהלחם במסירת נפש אפילו על פרטים כאלו שבשעת שלום אולי לא היו לוחמים עליהם.

ובפרט כאשר מדובר אודות עניינים של חינוך, שבזה תלוי כללות ההנהגה על כל משך החיים, "גם כי יזקין" - הרי אפילו אם בשנים כתיקונם, בשנות של שלווה, כאשר הצד שכנגד לא ניהל "מלחמה מרה" על כל הקדוש לנו, לא היו פרטים אלו חשובים כל כך כדי להקדיש להם שימת לב מיוחדת - שונה הרבה כשנמצאים ב"שעת חירום", שמנסים לרכוש את לבו של הדור הצעיר ע"י תחבולות שונות ומשונות, אזי חוב קדוש שלא לוותר אפילו על חוט השערה (מרשימה בלתי מוגה).

מויתורים ופשרות:

אמרו חז"ל⁴⁰ "כל המחניף לחבירו (וגירסת העין-יעקב: לרשע) סוף נופל בידו".

ואכן ראינו בשנים האחרונות, שכל אלה שלפני שנים הסכימו על פשרות, וחשבו שעל-ידי זה יכבשו את הדור הצעיר לקרבו ליהדות (בחושבם שאלה שכבר נמצאים במחנה הרתי יישארו בשלימותם) - רואים בעליל שלא זו בלבד שאיבדו את הנוער שרצו להוליכם בדרך של פשרות, אלא עוד זאת, שהחידורו חלישות גם אצל הנוער שהיה תחת השפעתם והיו שלמים ביהדותם. ואילו אלה שלפני עשר, חמש-עשרה או עשרים שנה, הלכו בשיטה שאסור לוותר על שום פרט, ובפרט בחינוך - הם הצליחו⁴¹.

יב. ותוספת כוח בחינוך הכשר - נותנים כל אלה שמתעסקים בחינוך הכשר בגופם ובנשמתם, וכל אלה שמסייעים בזה בממונם.

אף-על-פי שבאים אליו ואומרים לו: שמע נא, מדוע הנך מתעקש לתת הכסף לשיבה שתחנך "בטלנים", אנשים שאין להם שייכות להוויות עולם הזה; פלוני יגדל זקן, ופלוני ילבש קפוטה, ואתה תהיה הגורם לחנך אנשים שבצאתם לעולם לא ידעו איך להתנהג ("ווי אַ קער טאַן זיך") -

ואף-על-פי-כן יש בו תוקף שלא להתפעל, ואדרבה, מזה גופא לומד הוראה, שהעובדה שמפעילים עליו לחץ כל-כך ורוצים לנתק אותו מכך, מוכיחה שדווקא כאן מונחת האמת, ודווקא כאן מונחת ההצלה של עם ישראל, ובמילא, לא זו בלבד שאינו מקטין את עבודתו עבור חינוך הכשר בנשמתו או בגופו או בממונו, או בשלושתן יחד, אלא אדרבה, מכאן ולהבא עוסק בזה בתוקף גדול יותר.

ועניין זה מוסיף תוקף וחוזק להדור הצעיר גופא:

כאשר שואלים אותם שאלה: גם החברים שלכם מקבלים חינוך יהודי, אבל, ללא קנאות,

(40) סוטה מא, סע"ב.

(41) ראה גם מכתב ימי הסליחות ש"ז (אג"ק ח"ט ע' שכח).

כאשר בחוץ הולך ומחשיך, מאירים בתי בני ישראל, "מוסיף והולך"⁵, שבכל לילה נעשה האור גדול יותר -

אזי כמו "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם", כן גם "בזמן הזה", יכולים אנו להיות בטוחים שבמהרה בימינו נזכה שירד ויתגלה מקדש טהור, שבנוי למעלה⁴² - צריכים רק להכין מקום ראוי להעמידו - וילדי ישראל, יחד עם בני-ישראל מדור הביניים והדור המבוגר, יאירו את בית-המקדש ואת הסביבה כולה לא רק ב"נר מצווה"⁴³ בלבד, אלא גם בנר טהור בתכלית וקדוש בתכלית, ועניין זה ימשיך שכינתו יתברך בתחתונים ממש, כך שעולם-הזה - שהיה עד עתה חומרי, או לכל הפחות גשמי⁴⁴ - יהיה בית-המקדש לשכינתו יתברך.

(קטעים משיחת אור ליום ו' ערב שבת-קודש פרשת מקץ, נר ג' דחנוכה ה'תשי"ד - בעת "קבלת-פנים" - בלתי מוגה. 'תורת-מנחם - התוועדות' תשי"ד חלק ראשון (י), עמ' 283-293)

42) ראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.
43) משלי ו, כג. וראה פירש"י שבת כג, ב....
44) ראה סה"מ קונטרסים ח"א רלז, א. ועוד.

וללא דקדוקים, מהו אפוא ההכרח שאתם צריכים להיות ה"מהדרים"?

מראים הם: הנה ישנו סוחר שסבור כמונו, גביר שסבור כמונו, רב שסבור כמונו, זוג זקנים שסבור כמונו, וזה נותן להם את התוקף לעמוד בנסיונות שבד' אמותיהם.

והיישר-כוח - מגיע לאלה שלומדים עם התלמידים ואינם מתפעלים מכל הנסיונות וממשיכים בדרך חינוך זו, וכן לעסקני החינוך, שאינם חוסכים מנשמתם, מגופם ומממונם, ונותנים כפי יכולתם, ובמשך הזמן יתנו מסתמא יותר מכפי יכלתם - ובלבד להחזיק את החינוך על טהרת הקודש בירת-שמים טהורה.

יג. וכאשר נעמדים בדרך של "חנוך לנער על פי דרכו"³¹ ללא פשרות, כפי ההוראה שניתנה בחנוכה, שלא היו מעוניינים אפילו ב"קולות" המבוססים על שולחן-ערוך, באומרם, רוצים אנו "נס", כיוון שרצוננו במקדש טהור, מנורה טהורה ושמן טהור, ובמילא יהיה גם האור באופן כזה,

הנה כשם שבימים ההם עזר הקב"ה שבמשך זמן קצר נעשה "מסרת כו' ביד עוסקי תורתך", וחינכו את בית-המקדש עם נרות כאלה שמאירים לנו עד היום הזה, שאפילו "משתשקע החמה"⁵,

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

ימי חנוכה שמחים ומאירים

בהתבטאות נדירה אומר הרבי, "לדולר זה, הקשור גם ב'דמי חנוכה',
יתלוו כל הדברים הטובים וכל הברכות התלויות בי" • על הפעילות
בימי החנוכה עד שנת תשל"ד ומאותה שנה והלאה • יו"ר צאגו"ח הרב
לייבוב מבקש מאנ"ש להאזין להקלטה משיחת הרבי ומזרז לשלוח אל
הרבי דו"ח על הפעילות • שביבים וניצוצות לחנוכה

והלאה.
בשנים הראשונות היה החג מוקדש בעיקר
לפעילות ב'חוצה' שבפנים. רק בשלב מאוחר
יותר הושם הדגש העיקרי על פעילות עם 'חוצה
שבחוצה'.

וכך, בשנים הראשונות אנחנו מוצאים את הרבי
מעורר ומזרז לחלק 'דמי חנוכה' לתלמידי המוסדות
וללומדי דא"ח, "לסדר התוועדויות חסידיות בכל
יום מימי החנוכה ולהזכיר בכל פעם איזה עניין
מרבינו הזקן" (תשכ"ג); השתתפות במגבית י"ט
כסלו עד (זאת) חנוכה וכדומה.

מכתב ששולח הרבי אל השד"ר הרה"ח ר'
אברהם פאריז (כ"ד בכסלו תשט"ז) נחתם במילים
הבאות:

און גייענדיק איצטער צו די טעג פון
[ובהיכנסנו עתה לימי] חנוכה, שהדין בהם
שמוסיף והולך און מאַכען ליכטיג [=ולהאיר]
אפילו ע[ל] פ[תח] ביתו מבחוץ, יהיה אור ומאור
החסידות מוסיף והולך בכל מוסדות חב"ד

בנר ה' דחנוכה תשמ"ט שיגר 'המרכז לענייני
חינוך' לרבים מהשלוחים (כנראה לשלוחים
הראשיים במדינות) מכתב שבסופו נאמר: "בטח
תמסרו תוכן מכתב זה לכל השלוחים והצריכים
לזה שבפיקוחו, למענהו התכוף אנו מחכים, בשם
הרב ח.מ.א. חדקוב, מנהל".

הסעיפים הראשונים במכתב נוגעים ל'מבצע
חנוכה', ונאמר בהם כדלהלן:

"א) בטח סידרו מסיבות לאנשים נשים וטף
במשך ימי חנוכה, כולל הדלקת נרות חנוכה
במקומות פומביים וכדומה,

ב) כמו בשנים הקודמות מבקשים מכל אחד
ואחד מכם לשלוח לנו התמונות ודו"חים מהנ"ל
בהקדם הכי אפשרי...".

התוועדויות חסידיות בחנוכה

את פעילותם של חסידים חב"ד בחנוכה ניתן
לחלק לשתי תקופות - עד שנת תשל"ד וממנה

ולהתלמידות ה' עליהן יחיו" (שם עמ' סא- סב).
מכתב זה נחתם בשורה הבאה:

כמנהג ישראל - אשר גם מנהג ישראל תורה
הוא - מצורף בזה מעות חנוכה.
מכתב כללי-פרטי נוסף שלח הרבי באותה שנה
לחיילי צה"ל (שם עמ' עב-עג) ובו מבואר הלקח
לאנשי הצבא מימי חנוכה.
ומכתב נוסף (שפורסם אשתקד במדור זה) ובו
ביאור מנהג נתינת 'מעות חנוכה' לילדים והלקח
המופק מעניין זה.

יגעת - ומצאת!

ילדים רכים הביעו את תודתם לרבי על 'דמי
חנוכה' שקיבלו משמו של הרבי. למקצתם השיב
הרבי במכתב תשובה. כך כתב הרבי (איגרות-
קודש, כרך כח) בכ' באדר א' תשל"ג "אל
התלמידים שי' ואל התלמידות תחינה בית-הספר
עקיבא, נאשוויל, טענסי":

בנועם קבלתי המכתבים שלכם, המאשרים
קבלת ה'מעוֹת חנוכה'. ובמיוחד נהניתי לקרוא
החלטתכם הטובה להוסיף בתורה ובעבודה
ובגמילות-חסדים. והרי יש הבטחה בכל דבר
טוב: יגעת - ומצאת... בברכה להצלחה בכל
האמור ולבשורות טובות.

"להשכיחם תורתך" גם היום

במכתב נוסף לשני תלמידים - "התלמידים
מורכי ונחום שי' צוקער" (נכתב כבר בי"ג בטבת;
שם, עמ' פא"ב) - כותב הרבי: "בנועם קיבלתי
המכתבים שלכם בקשר עם מעוֹת חנוכה...".
הרבי מסביר שגם עתה יש מי שרוצים "להשכיחם
תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך" אך יהודי אינו
מתחשב בכך ועושה את שלו, וה' מסייעו.

הרבי מציין שוב את המנהג לתת 'דמי חנוכה'
וכותב "שיש בזה גם-כן כמה וכמה לימודים
ורמזים". הוא מפנה למכתבו המיוחד שנכתב בנר
שמיני (כנ"ל). "והתקווה שתקראו אותו בשימת
לב באופן שיביא למעשה בפועל בהנהגה טובה
ומתאימה בכל יום ויום...".

- שבכל מקום ובמוסדות וכפר-חב"ד הנ"ל, עד
שנזכה לקיום היעוד דלילה כיום יאיר.

'דמי חנוכה' לאח

כ"ח בכסלו תשי"ט, ליל נר ה' דחנוכה. הרבי
אומר שיחה לתלמידי הישיבה ולאחר מכן מחלק
'דמי חנוכה'. בין הנוכחים היה הת' (הרה"ח ר')
ראובן דונין (ז"ל). באותו ערב הוא נזכר בבקשתו
של אחיו הת' (הרה"ח ר') אברהם שיחי', שהיה
לו חלק בקירובו שלו למאור שבתורה - שיבקש
מהרבי 'דמי חנוכה' גם בעבורו. אך כשבידר את
העניין נודע לו שהרבי מקפיד מאוד לתת רק
למי שנוכחים בגופם כאן, וכי לא נהוג לבקש
בעבור אחרים. ראובן קיבל את הדברים והחליט
שלא לבקש בעבור אחיו. וראה זה פלא, כשניגש
אל הרבי, הושיט לו הרבי 'דמי חנוכה' בשבילו,
וכעבור רגע מסר לו 'דמי חנוכה' נוספים באומרו:
"זה עבור אחיך אברהם!". כל זאת בלא שהוציא
מילה מפיו (נרשם מפי הרה"ח ר' אברהם שיחי'
דונין).

'דמי חנוכה' ו"כל הדברים הטובים"

הנה דברים שהשמיע הרבי בהתוועדות שבת-
קודש פרשת מקץ תשל"א:
ממילא מכריזים: כל אחד שיקנה 'מניה' - של
ה'חברה' שנוסדה לחיזוק השכונה קראון-הייטס
- יקבל דולר, אחד מהדולרים שאעניק, ולדולר זה
יתלוו כל הדברים הטובים, וכל הברכות התלויות
בי ובפרט בהימצאנו בימי החנוכה - הרי זה קשור,
אפוא גם ב'דמי חנוכה'... ועל-ידיה יומשכו כל
הברכות לכל אחד ואחד מהם.

מנהג ישראל תורה

בשנת תשל"ג כתב הרבי מכתבים מיוחדים:
הראשון הוא מכתב-כללי - "אל בני ובנות ישראל
בכל אתר ואתר ה' עליהם יחיו" (איגרות-קודש,
כרך כח, עמ' נו"ס). המכתב השני פנה "להתלמידים

תודה ותביעה

אל"מ צורי דיווח לרבי במכתב בשם כל חיילי וקציני רמת-הגולן על הביקור שערכו אנשי חב"ד ברמת-הגולן בימי החנוכה ופעולתם, לצד דברי התרשמות שלו ושל חייליו. הרבי משיב לו מכתב

הרה"ח הרב אפרים וולף ז"ל, ששהה באותה עת בחצר הרבי ודיווח על המבצע מהארץ. הדיווח מתייחס בעיקר לפעילות עם חיילי צה"ל וילדי ישראל:

בעתונות בארה"ק פורסמה מודעה בשם אגודת חסידי חב"ד בנוסח דלהלן:
"בהתוועדות י"ט כסלו הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש לדבר אודות המצב שבו אנו נתונים ובקש לפנות אל כל אחבנ"י ולבקשם לשובת כלל ישראל ולשובתם הם (א) בכל ערב מימי החנוכה שבכל בית בישראל ידליקו נרות החנוכה כמצות היום, והילדים שידליקו כנפרד - על מנת להרבות אור בישראל. (ב) בכל מוצב צבאי להדליק נרות החנוכה, ובכל ערב יכובד חיל אחר להדלקת הנרות כדי לזכות יותר חיילים במצוה. (ג) בערב שבת להקפיד על הדלקת נרות חנוכה לפני כניסת השבת ובמצ"ש להקפיד להדליק לאחר צאת השבת. (ד) לקבוע קופת צדקה בכל בית יהודי כדי שיוכלו לתרום בכל יום צדקה ובהטלא הקופה להוריקה ולחלק הכסף לעניים. (ה) שמחה ממתקה דינים - כל אחד יאמץ לעצמו את קו הסמחה ובפרט בימי החנוכה. בטוחים אנו בעזה"י שבקרוב נזכה בגאולה השלימה אמן.

"קיבלנו דולר מיד הרבי"

ביום חמישי, ב' בטבת תשל"ד, דיווח אחד התמימים ששהה ב-770 (הת' משה-ניסן וולבובסקי) לחברו בארץ-הקודש ת"ו:
"אחרי ההתוועדות הפתאומית אתמול, קיבלנו מיד הרבי דולר - האם גם אתם בארץ-הקודש קיבלתם דולרים או לירות?
"היתה התוועדות מאד שמחה, הרבי רמז שיצפצפו ואמר שכל מי שהלך ב'מבצע חנוכה' יגיד לחיים... כידוע לך שמי שקיבל [=דולר מהרבי] היו רק אלו שעבדו בשני הימים האחרונים של חנוכה...".

'כובשים' את ניו-יורק

בחורף תשל"ד דיווח הת' שרגא-פייביש שיחי' זלמנוב לחבריו באה"ק על הפעילות הנמרצת עם נציגי ישראל והמוסדות הישראלים בניו-יורק שהתקיימה בימי החנוכה:
"...כאן ב"ה מתחילים לנוח מ'מבצע חנוכה', הקיפו הפעם את כולם; אני נסעתי ל"סוכנות", קונסוליה, אלמנות, משלחת, או"ם וכו'... התחלנו גם עם קשרים עם הסטודנטים הישראליים...
"במשך 'מבצע חנוכה' ביקרתי במשרדי אל-על

תשובה (איגרות-קודש כרך כח, עמ' קא"ק) ובין השאר כותב לו: "ותודה רבה על נחת-רוח הרב אשר גרם לי במכתבו זה".
עוד תובע הרבי במכתבו שהרושם שהותיר ביקורם של החסידים יתבטא בקיום מצוות מעשיות יום-יומיות.

"שבכל בית יהודי ידליקו נרות חנוכה"

אולם המפנה הגדול של 'מבצע חנוכה' - בארץ-הקודש ובמיוחד ברחבי העולם כולו - החל בשנת תשל"ד, כפי שניתן להתרשם מהחוזר שהופץ בין אנ"ש. החוזר קורא לציבור החסידים להתגייס להצלחת המבצע, ולמעשה מתווה את רוב כיווני הפעולה המוכרים לנו כיום: חיילי צה"ל, אלמנות המלחמה, כינוסי ילדים ונוער, ועוד.

"בכל מוצב צבאי להדליק נרות חנוכה"

הוראה מיוחדת, שהוגדרה "הוראת שעה", נתקבלה בחנוכה תשל"ד - שכל ילדי וילדות ישראל ידליקו בעצמם נרות חנוכה. הנה חלק מדיווח (משנת תשל"ד) שהוכנס אל הרבי על-ידי

”מוסיף והולך ואור”

כאן...
”כאשר נסעתי לקונסליה היינו חמישה בחורים. מטעמי ביטחון נלווה אלינו איש ביטחון שהתנהג מאוד בסדר, פשוט בכל משרד ומשרד הוא הציג אותנו כאנשי חב”ד שבאו לזכות יהודים בהדלקת נרות חנוכה וכן למסור מכתב מיוחד מהאדמו”ר מליובאוויטש. בקיצור, זה עשה רושם חזק. כן הייתי גם במשלחת הביטחון (הממוקמת במקום אחר) וגם שם השמירה לא־קטנה וגם שם – ובכלל בכל המוסדות הישראליים בניו־יורק – היתה הצלחה גדולה. ביקרנו גם אצל אלמנות צה”ל השוהות בניו־יורק (חמש במספר). את הרשימה והכתובות השגתי ממש ב’השגחה פרטית’... יכול להיות גם שיהיה המשך לקשרים עם הסטודנטים כתוצאה מהפעילות בחנוכה.
”למעשה בכל בוקר יצאתי ובערב שבת. בארבעת הימים האחרונים של חנוכה היתה לי מכונית צמודה, על גגה חנוכייה ורמקולים וכו’ וכך ‘כבשנו’ (הישראליים) שלושה אזורים בניו־יורק, כמו את קווינס... הדבר היה לשיחת היום: אתה פוגש ישראלי בבית והוא אומר לך כבר קיבלתי ברחוב, בקונסוליה, במשלחת־הביטחון, בחנות וכו’.
”ביום רביעי, א’ דחנוכה שודר גם ברדיו ‘כאן ישראל’ על המבצע... זה החדיר את הנושא וזה עזר... עברנו גם ביותר מחמישים חנויות שבבעלות ישראלים, ושם הדליקו ברבים נר חנוכה; כנמל־התעופה, באל־על הדליקו גם־כן ברבים כל יום נר חנוכה וגם על בתי־המלון לא פסחנו. כמדומני שבשבעה בתי־מלון הדליקו נרות חנוכה וכן חילקנו את המכתבים של הרבי...”

גומרים את ההלל

בכ”ו בכסלו תשל”ה כתב הרבי (ככל הנראה בקשר לפעולה הקשורה ב’מבצע חנוכה’):
שיהי[ה] בהצלחה רבה
נת[קבל] ות[שואת] ח[ן]
ויהי[ה] ר[צון] שיהא מוסיף והולך ואור.
בשנת תשל”ו קיבלו צעירי־אגודת־חב”ד המרכזית בניו־יורק מענה מהרבי, בקשר ל’מבצע חנוכה’:
”נת[קבל] ות[שואת] ח[ן] ודבר בעתו כו’
מוחרת זאת חנוכה אזכיר ע[ל] הצ[יון].

בחדש כסלו תשל”ז התחיל הרב אברהם סטאון לפרסם ביטאון ‘בולעטין’ מטעם בית־הכנסת שבו הוא משמש ברבנות בפלטבוש. הוא הכניס דוגמה אל הרבי וביקש את ברכתו הק’. זו נתקבלה כדלהלן:
נת[קבל] ות[שואת] ח[ן].
כדאי הי[ה] להדגיש שבכל יום דחנוכה אומרים הלל שלם ושרק בעוד 13 ימים בשנה אומרים הנ”ל כו’!
ואולי כדאי להוסיף הנ”ל בדרשתו וכו’.

רצוי וטוב...

יו”ר צעירי אגודת חב”ד באה”ק, הרה”ח הרב ישראל לייבוב ז”ל, שיגר לסניפים מכתב בד’ בטבת תשל”ה:
”לכבוד הנהלת סניפי צאגו”ח באה”ק ת”ו
”שלום וברכה!

”בזאת חנוכה’ היתה התוועדות והיה שידור בכפר־חב”ד. בשיחה טלפונית אתמול נמסר לנו, שרצוי וטוב שכל אנ”ש ישמעו את השיחה מההקלטה (טייפ) כי השיחה נוגעת לפועל.
”כן נצטווינו לשלוח הכי דחוף את הדו”חים מפעולות חנוכה בפרטיות. על־כן אנא לשלוח דחוף הדו”ח לכ”ק אדמו”ר שליט”א ואלינו - העתק...”

הקונסול התערב

דרך אגב, בקשר למסופר בדיווח של הרב וולף על הנסיעה לסיני – כדאי לצטט דבר המובא במכתבו של הת’ שרגא־פייביש זלמנוב:
”כאשר הייתי אצל הקונסול מר ריבלין הוא סיפר לי שהוא קיבל טלפון מהרב חודקוב, שביקש ממנו לפעול בארץ, שייתנו רשות לאנ”ש לנסוע לסיני, והוא אף הראה לי מברק ששיגר לארץ בנושא זה”.

חנוכה

חנוכת המקדש

ידועה השאלה הנזכרת בספרים: מדוע הוצרכו לחנוכת המקדש, והרי קרושה הקודמת לא בטלה? ויש לומר שאין הכוונה לחינוך כבדין "עבודתן מחנכתן" אלא לחינוך כפשוטו - התחלה לאחר הפסק ארוך ולאחרי שפינו וטיהרו את המקדש. לפי זה יומתק מה שנאמר בתפילת "ועל הניסים", "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו (רק ועל-ידי) - להודות ולהלל".

(ליקוטי שיחות, כרך י, עמ' 279)

עלייה מדורגת

הסדר של הדלקת נרות חנוכה הוא שבליילה הראשון מדליקים נר אחד, בליילה השני - שני נרות, וכן הלאה, עד שבליילה השמיני דולקים כל שמונת הנרות. נמצאנו למדים מכך הוראה חשובה בעבודת ה': אין להתחיל מיד בשמונה נרות, כי זה קשה מדי; אלא בהכרח להתחיל בנר אחד. וגם לאחר שהדליק נר אחד, אינו יכול להדליק ביום השני שמונה נרות, ואף לא שלושה נרות, אלא עליו לצעוד ולהתקדם בהדרגה. רק כך, שלב אחר שלב, יגיע לשמונה נרות. עבודת ה' דורשת עלייה מדורגת והליכה מן הקל אל הכבד. דווקא על-ידי עבודה מסודרת זו זוכים ומגיעים למדרגות נעלות.

(משיחת כ"ק אדמו"ר - בלתי מוגה)

מצווה מאירה

כשם שבטיפה אחת מן הים משתקפת כל השמש כולה (בדיוק כמו בים הגדול), כך יש מצוות פרטיות שבהן משתקפים עניינים כללים של כללות המצוות. עניין המצווה בכלל היא "נר" ו"אור", כדכתיב, "כי נר מצוה ותורה אור". תכונה זו באה לידי ביטוי גלוי באותן מצוות הקשורות בנר ואור בגשמיות, כמו נרות המקדש, נרות שבת ויום-טוב, ועוד. בנרות חנוכה יש הוספה מיוחדת, שמצוותם היא "על פתח ביתו מבחוץ". הנרות גלויים לעין כל עובר ושב, והכול רואים כי הם מאירים את ה'חוי' כפשוטו. נרות חנוכה מאירים גם את ה'חוי' הרוחני - חושך הגלות; 'גלות', תרתי משמע - גלות כפשוטה וגלות פנימית (החושך של החטא והיצר-הרע שהוא-הוא סיבת הגלות כפשוטה).

(ליקוטי שיחות, כרך י, עמ' 282)

מצווה גוררת מצווה

יש השואלים: איך אפשר להיות בטוחים שדרך התורה היא הדרך האמיתית? נרות החנוכה משיבים על כך בפשטות: מטבע האדם שכאשר הוא עובר עבירה, הוא מתחרט על כך תוך זמן קצר והדבר נעשה מאוס בעיניו. לעומת זה, כשהוא עושה דבר טוב, מתעורר בו חשק לשוב ולעשותו. זוהי ההוראה מנרות חנוכה - אם הדלקת נר היום, ומחר אתה רוצה להדליק שוב נר, הרי זה סימן מובהק שאמש עשית דבר נכון וטוב.

(משיחת שבת-קודש פרשת מקץ תשל"א - בלתי מוגה)

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

כ"ד בכסלו

אם נזכר קודם "ה'" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה'" - אינו חוזר.⁸ בברכת המזון, אם נזכר קודם "ה'" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה'" - אינו חוזר, אך כשיגיע לפני 'הרחמן הוא יזכנו'⁹, יאמר "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי..."¹⁰.

ויבוא ויטל ומטר.¹

8 שו"ע הב"י סי' תרפ"ב ס"א (ועד"ז בשו"ע אדמוה"ז סי' רצד ס"ז).

9 קצות-השולחן סי' מז בבדי-השולחן סי' ק יח ("מנהג העולם" ומבאר שהוא לאחר סיום ברכה רביעית ב"ונאמר אמן". ע"ד הסיים - גם הרבי כתב באג"ק ח"ז עמ' רכה, "ואולי שסומכים על סוף הברכה, ונאמר אמן", שלכן אין עונין אמן אחרי 'אל יחסרנו' (דלא כקצות-השולחן לעיל סי' ב (מחיי אדם מז, א) שיש לענות שם אמן. וצ"ע סתירת דבריו מהנ"ל. ואולי הכוונה שלדעתו יש לענות ע"ז כמו שנהגו - החל מתקופה מאוחרת יותר מחיבור הנוסח 'ונאמר אמן' - לענות אחרי כ"א מבקשות 'הרחמן', עסי' קפט בשו"ע אדמוה"ז סי' ו). וראה ביאור ומקורות לזה ב'סדור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' שעז. שם מציע ע"ד דברי שו"ע אדמוה"ז שם סי' ז, שלאחר שנהגו לומר 'הרחמן' בכמה גוונים "נעשו כאילו הם מטופס הברכה", וא"כ האמן שעליהם קאי גם על טופס הברכה. ומה שלא נקטו כ'סיים' את 'ואימרו אמן' שבו מסיימים למעשה, צ"ל שהכרזת "ונאמר אמן" הפסיקה העניין. ואכן במכתב כ"ק אדמו"ר מהור"י צ, אג"ק ח"א עמ' רב, מונה י' בקשות הרחמן כעניין בפ"ע כנגד עשר ספירות, ואינו מונה את הרחמן דיו"ט) וכ"כ בערוך השלחן סי' תרפ"ב, וכ"מ ביד אפרים ומשנ"ב שם.

10 רמ"א שם (ובסו"ס קפו "יוכל לאומרו") [ובסי' קפח סי' ז משווה השלמת יעלה ויבוא לעל הניסים], ועד"ז בשו"ע אדמוה"ז שם ובמקור חיים להחוי" סי' תרפ"ב, וכן בט"ז דלהלן. ולכאורה הפירוש, שכיוון שיכול, גם צריך לנהוג כן (לכתחילה). ובט"ז סי' תרפ"ב ס"ק ג וא"ר שם ס"ק ב כתבו שכל-שכן שמי ששכח בתפילה יאמר קודם יהיו לרצון האחרון "יהי רצון מלפניך שתעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשית

מתפללים מנחה ומדליקים נר חנוכה בבית-הכנסת וטוב שיהיו עשרה בבית-הכנסת בשעת ההדלקה!¹ ובבית, ואחר-כך נר שבת,² אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך זה.³ היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ"כ 20 דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה⁴ (המדליקים בנרות מוצקים, יש לעוררם שידליקו בנרות גדולים יותר מכל יום). היום אין מתעכבים חצי שעה סמוך לנרות.⁵ * מגש, ואף כיסא או שולחן, שהניחו עליו נר-חנוכה, נעשה בכך 'בסיס לדבר האסור', ונאסר בטלטול בשבת. אם יודעים שיזדקקו במשך הערב לשימוש בכיסא, או להזיזו הצידה כדי לעבור שם, קיימות שתי אפשרויות. ראה בגיליון הקודם.

שבת-קודש פרשת וישב

כ"ה בכסלו, א' דחנוכה

* בכל ימי החנוכה אין מפסיקים לפני שמונה-עשרה כדי להכריז 'ועל הניסים'.⁷ שכח לאומרו,

1 לוח כולל-חב"ד.

2 ספר-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה.

3 קיצור שלי"ה הל' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. וכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן ה'אוהל' סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחר-כך התפלל מנחה בציבור.

4 לוח כולל-חב"ד למנהגו, ולכל-הפחות חצי שעה (ראה משנ"ב ר"ס תער"ב וסו"ס תרע"ט).

5 היום-יום, כה כסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט). ספר-המנהגים.

7 ונהגו לסמן זאת בטפחה על השולחן וכדומה, כמו ב'יעלה

* אין לדלג לכתחילה 'על הניסים' כדי שיוכל לענות קדושה ומודים¹¹ [והוא הדין לקדיש].

* אין לזמר "הנרות הללו" בשבת¹².

* מי שבירך ברכת-המזון בשתי הסעודות הראשונות של השבת, ואמר 'על הניסים' אך שכה לומר 'רצה' ונזכר לאחר שהתחיל ברכת 'הטוב והמטיב' (אפילו אמר רק מילת 'ברוך' בלבד¹³) - חוזר לראש, ואומר 'רצה', אבל אין צריך להזכיר 'ועל הניסים'¹⁴.

שחרית. אמירת התילים בציבור בהשכמה. אחר-כך, במשך כשעה, לימוד מאמר חסידות. אחרי חזרת הש"ץ: הלל שלם, קדיש לתקבל. שיר של יום, קדיש יתום.

מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע - וישב. מניחים את ספרי-התורה השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה, ואחר-כך קוראים למפטיר בספר השני בפרשת נשא 'ויהי ביום כלות משה... נחשון בן עמינדב'. הגבהה וגלילת ספר שני. הפטרה: "רני ושמחי" (זכריה ב, יד-ז). קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה 'רני ושמחי', ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה¹⁵.

המולד: יום רביעי בבוקר, 9:49 ו-9 חלקים. מברכים החדש: ראש-חודש טבת ביום החמישי

לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מתתיהו... (נומה שבס' דרך החיים (רטוב, מב) מביא את הרמ"א, אך בדיני תפילה (לגפט) השמיט את הט"ז, וכן בקיצור שו"ע (מד, טו ורקלט, כא), אולי זהו מרוב הקיצור, שהרי לא ידוע מי שחולק על דין זה להדיא. ופשיטא שאין ללמוד ממה שאדמוה"ז בסידורו מוכיר זאת בברהמ"ז ולא בתפילה, כשרוב דיני טעות בתפילה לא הביא בסידורו כלל).

בראש-חודש, יקדים לזה 'הרחמן הוא יחדש' משום דתדיר קודם. שו"ע, רמ"א ונו"כ סי' תרפ"ב ס"א.

11 ספרי-המנהגים, משו"ת הצמח-צדק (שער המילואים ח"א סי' יא, ובמהדורת תשנ"ד א"ח סי' קיג).

12 בש"פ מקץ, שבת חנוכה תשמ"ב, לאחר השיחה הראשונה, אמר הרבי "שבת זאגט מען ניט [=בשבת אין אומרים] 'הנרות הללו'" (נשמט מההנחה בלה"ק, אך נמצא בהנחת הת' מהתועדות זו), ומאו לא ניגנו זאת עוד בבית חיינו בשבת.

13 שו"ע אדמוה"ז סי' קפח ס"ט. סידור אדמוה"ז.

14 שו"ע אדמוה"ז סי' קפח סעיף יד. ולכאורה גם לדעתו אין איסור להזכיר. (ריכזו הדעות בנושא בס' בירור הלכה תנינא א"ח ח"א עמ' שעא).

15 לוח כולל-חב"ד.

וביום השישי. אין אומרים 'אב הרחמים'¹⁶. יום התועדות (ובית-רשאת). ובוודאי אפילו בשבתות החורף יש לחלק התועדות או לסדרה באופן כזה, שיוכלו המשתתפים בה להמשיך ההתועדות בסעודת שבת בבתיהם¹⁷. מנחה. אין אומרים 'צדקתך'¹⁸.

יום ראשון

כ"ו בכסלו, ב' דחנוכה

מוצאי שבת-קודש: אין מאחרים תפילת ערבית כל-כך כמו בכל מוצאי שבת-קודש¹⁹.

בחנוכה יורד האבל לפני התיבה²⁰.

כשמדליקים נר חנוכה בבית-הכנסת אחרי ערבית, נוהגים להדליק לפני עלינו²¹. המדליק יורד שאמר 'אתה חוננתנו', ואם שכה לאומרה - יאמר תחילה התיבות 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'. אחר-כך מברילים.

הסדר בבית: הבדלה, נר-חנוכה, וייתן לך²².

בבית הרב לא היתה ההדלקה ברוב-עם, ואדרבה²³.

בהדלקת הנרות אין מברכים 'שהחיינו' (אלא אם-כן זו ההדלקה הראשונה שלו השנה). מדליקים תחילה את הנר החדש, שמציבים אותו משמאל לנר שהיה אמש, וממשיכים משמאל לימין (וכן בכל הלילות). אחר הדלקת כל הנרות אומרים: "הנרות הללו"²⁴.

כ"ק אדמו"ר מהור"י צ' לא הקפיד להחליף את הפתילות בכל יום²⁵.

16 שם.

17 אג"ק כרך י עמ' ד, ועיי"ש עמ' טו.

18 לוח כולל-חב"ד.

19 שם.

20 שם.

21 כך נהגו במניין של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

22 ספרי-המנהגים.

23 ראה ליקוטי-שיחות כרך ב עמ' 483.

24 שם עמ' 70, מסידור אדמוה"ז ועוד.

25 'תורת מנחם - התועדות' (טו) תשט"ז ח"א עמ' 303 (בלתי מוגה), עיי"ש הטעם. בקונטרס 'ברוך שעשה ניסים' חנוכה תשי"א, שבו נדפסו מנהגי חנוכה לראשונה, כתב הרבי: "נהגו שהפתילות יהיו בכל יום חדשות. וי"א דאין חוששין לזה, ואדרבה הישנות נוחין יותר לדלוק. ולע"ע, לא יכולתי לברר

מתעכבים סמוך לנרות כחצי שעה²⁶.
 מדייקים שידלקו הנרות חמישים דקות לכל הפחות²⁷.
 נר שכבה בתוך שיעור זמן דליקתו - חוזרים ומדליקים אותו, ללא ברכה²⁸.
 אחר שיעור זה - רשאים לטלטל את החנוכייה גם אם הנרות דולקים עדיין²⁹.
 אחר שיעור זה - רשאים לעשות מלאכה³⁰ שלא כנגד הנרות (גם ביום הראשון והשמיני³¹).

התועדות:

מלבד ההתועדות עם בני הבית והקרובים ביותר (כנהוג אצל רבותינו נשיאינו³²), כדאי ונכון

שבמשך ימי חנוכה [בכל יום ויום]³³ יערכו בכל מקום ומקום - בחוג המשפחה³⁴, וכן בבתי-ספר, מקומות עבודה וכו', לפי תנאי המקום והזמן - התועדות ומסיבות של שמחה בענייני דיומא³⁵, הן לאנשים, הן לנשים והן לטף, בנים ובנות³⁶ [בכל המוסדות יש להתוועד עם התלמידים לפחות פעם אחת, ובמוסדות שלומדים בהם בחנוכה - להתוועד כמה פעמים. ההתועדות - בזמן הדלקת הנרות, לומר דבר תורה מעניינא דיומא, ואחר-כך שאחד הילדים ידליק נר חנוכה לכולם. וכן יחלקו אז דמי חנוכה לתלמידים³⁷]. ולספר בהן אודות נס חנוכה והלקחים שיש ללמוד ממנו. תחילה לערוך מסיבה כללית לכל הסוגים, בהשתתפות המשפיע, הרב וכיו"ב, ואחר-כך מסיבה פרטית לכל סוג בנפרד, במירב המקומות, כדי שיוכלו הכל להשתתף. וכן בקשר לילדים³⁸.

דמי-חנוכה³⁹:

הרבי הורה להשתדל לתת מעות-חנוכה לילדים [בנים ובנות⁴⁰, הן קטנים והן גדולים⁴¹. וכן היה אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע נותן לבנותיו, גם אחרי

מנהג רבינו בזה [משמע שאם יתברר מנהגו, יוכרע הספק]⁴².
 ולפלא שבספר-המנהגים, שנדפס בשנת תשכ"ו, נעתק משם ללא שינוי [ולא ידוע שהכניסו או את השיחה הנ"ל כלל], למרות האמור באותה שיחה. ומה שהרבי נהג (עכ"פ בשנים האחרונות) להדליק בפתיחות חדשות בכל יום, הנה עד שנת תשמ"ח הכינה את החנוכייה הרבנית או אחד מהמשב"ק בבית, ואח"כ - הר"ר ש"דב גאנבורג, ולא ידוע אם קיבלו הוראות מהרבי על כך.

26 ספר-המנהגים, ע"פ האחרונים ס"י תרע"ב ס"ב. וכדלהלן - יש לעסוק באותה שעה יחד עם בני ביתו בתורה או בשמחה של מצווה.

27 ספר-המנהגים, ועיי"ש הטעם. ולמעשה, מדייקים בזה בלא פלוג גם כשמדליקים אחר צאת הכוכבים, כגון במוצאי שבת או כשמדליקים באיחור.

28 ספר-המנהגים.
 29 שם.

30 ברור מהלשון, שלפני שיעור זה גם האנשים אינם עושים מלאכה [ראה 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 16 הע' 34, וגיליון עג הע' 36, וש"נ] כדעת מהרי"ל, הוצאת 'מכון ירושלים' עמ' תט, ראה גם בהשלמה לשו"ע אדמוה"ז ס"י תר"ע סוס"ד, ובאנציקלופדיה לתלמודית סוף ערך 'חנוכה', וש"נ [אע"פ שעיקר המנהג שייך לנשים]. מהות המלאכה לא נתפרשה (מלבד איסור כיבוס ותפירה בכף-החיים שם סק"ט), ומסתבר שלא לאסור לפחות מלאכת אוכל נפש וכל מה שמוותר בחולה-מועז, ע"ד האמור בשו"ע רבינו סוס"ר רנא (ואולי זה מסביר את המובא ב'רשימות' חוברת קעא עמ' 14, יומן כ' כסלו תרצ"ג, שאירע שאדמו"ר מהוריי"צ נ"ע היה כותב - כנראה, ענייני תורה - ע"י נרות חנוכה).

31 ספר-המנהגים.

32 היום-יום, כח כסלו. וביאר הרבי, שזה צ"ל לא בדרך אגב, כדי 'לצאת-ידי-חובתו', אלא בהתלבשות ובהכנה מקודם ובסבר-פנים-יפות, שאז יתקבלו דבריו (שיחות-קודש תשי"ח עמ' קלא).

33 לקו"ש כרך כה עמ' 401. וראה התועדות תשמ"ו ח"ב עמ' 186 ואילך, ש'שמחה פורצת גדר' של חושך העולם, עיי"ש.

34 כמנהג רבותינו נשיאינו הנ"ל בהערה 32.

35 לנהוג כ'מהדרין מן המהדרין' גם בענין זה, וכמנהג שהביא המ"א (תר"ע ס"ב) לומר שירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם (סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 122), כדעת הרמב"ם שימי חנוכה הם "ימי שמחה והלל" (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 207).

36 "ילהעיר, שענין זה שייך גם למנהג נתינת דמי חנוכה: (א) נתינת דמי חנוכה פועלת שמחה. (ב) כשמודיעים על חלוקת דמי חנוכה - מתקבצים רבים, וכשמוסיפים בדמי חנוכה, נוספים עליהם" (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 165 הערה 105).

37 שיחת ש"פ וישב תשל"ד ס"ה (הנחת הת' בלתי מוגה - שיחות-קודש תשל"ד ח"א עמ' 196).

38 ע"פ שיחת ש"פ וישב תשל"ג ס"ב (בלתי מוגה - שיחות קודש תשל"ג ח"א עמ' 209) ושיחת ש"פ וישב תשל"ז ס"א (כנ"ל - שיחות-קודש תשל"ז ח"א עמ' 358).

39 תוכנס - [לא לשמחם בלבד, אלא] עניין החינוך, מתן 'פרס', כ'מיקדמה' לעודדם שיוסיפו יותר בלימוד התורה (התועדות) תשמ"ח ח"ב עמ' 65; להראות שגם הממון נהפך לרוחניות על-ידי שמשמש לעניינים כשרים ובפרט לענייני קדושה (לקו"ש ח"י עמ' 290); ובמיוחד - לחנכם להרבות בצדקה (התועדות) תשמ"ט ח"ב עמ' 63.

40 סה"ש תשנ"ח ח"א עמ' 210.

41 שם, עמ' 199.

צדקה:

נוהגים להרבות בצדקה בימי חנוכה⁵⁰, ו"אנו מחוייבים בימי חנוכה... גמ"ח בממון וגוף"⁵¹. עורכים מגבית של צדקה, וזה הזמן המתאים להשלים את מגביות הצדקה של כל חודש כסלו⁵², ובפרט בזאת חנוכה⁵³.

בעניין המגביות לצדקה בימי סגולה, הודיע הרבי פעמים רבות, שעל כל אחד ואחד להתעורר ולנדב כדבעי מעצמו, גם בלא שיזכירוהו על כך⁵⁴.

שחרית:

נוהגים להדליק נר חנוכה בבית-הכנסת (מקומו ככליל אמש) בלא ברכה, לפחות עד אחד התפילה⁵⁵. גם כעת מדליקים על-ידי שמש⁵⁶. אַבְל אינו אומר את ההלל לפני התיבה. לאחר הלל חוזר האָבְל לעמוד, לאמירת חצי קדיש⁵⁷. הלל שלם (כל ימי החנוכה), חצי קדיש. שלושה עולים לתורה: כהן - "ביום השני... מלאה קטורת", לוי: "פר אחד... בן צוער", ישראל: "ביום השלישי...", וכיוצא בזה בשאר ימי החנוכה⁵⁸. ואחר-כך ממשיכים כסדר: אשרי, ובא לציון, תתקבל, בית יעקב וכו' עד סיום התפילה⁵⁹. אין מתענים בחנוכה, אפילו חתן ביום חופתו⁶⁰.

הנישואין, וגם לחתניו⁴² על-כל-פנים פעמיים במשך ימי חנוכה, ומה טוב - מצד התגברות חושך הגלות, כולל וכמיוחד בנוגע להידרדרות מצב החינוך - להוסיף ולהרבות באור וקדושה, ולתת דמי חנוכה גם בכל יום, חוץ מבשבת (גם לא בדבר המותר - גזירה כו') והוספה מיוחדת - כפליים, או ג' פעמים ככה - כליל הרביעי או החמישי⁴³.

והנשואים - יבקשו האיש מהאישה, והאישה מהאיש, וכיוצא בזה בנוגע לזקנים וזקנות, לסייע להם כ"מעות חנוכה" לעשות מביתם "בית חב"ד"⁴⁴. אלה שלא קיימו מנהג זה בשלמות, ישתדלו להשלים בימים הסמוכים לחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח⁴⁵.

יש לחלק דמי-חנוכה לכל התלמידים, ואפילו למי שספק אם הוא בגדר תלמיד - ולו על-שם העתיד. ואולי זה גופא יסייע שיתקרבו בהקדם⁴⁶.

חינוך:

מנהג ישראל⁴⁷ לשחק ב'סביבון', וידוע מנהג בני-ישראל לכתוב על ה'סביבון' את האותיות נ-ג-ה-ש, ראשי-תיבות: "נס גדול היה שם"⁴⁸, ובכמה מקומות עורכים 'הצגות' הקשורות עם סיפור פרשת ימי חנוכה, מתחפשים ל'חשמונאים' וכו' וכמוכן - ובפרט בקשר לבנות - הכול באופן של צניעות ועל-פי הוראת חכם, וכך ימי החנוכה מסוגלים ביותר לארגון כנסים לילדי ישראל - צבאות⁴⁹.

50 ספר-המנהגים, עיי"ש בהערה, ובלקו"ש ח"ה עמ' 443 בהערות.

51 פרי-מגדים שם, הובא ונתבאר בלקו"ש הנ"ל.

52 'התוועדיות' תשמ"ו חלק ב' עמ' 204 ועמ' 215.

53 לקו"ש ח"ה עמ' 444.

54 'התוועדיות' תשמ"ה ח"א עמ' 652, ח"ב עמ' 1169, ח"ג עמ' 1537, ועוד.

55 פרמ"ג סי' תרע"ה בא"א ס"ק ד.

56 ראה טעמים לזה ב'שערי הלכה ומנהג' שם עמ' רעו.

57 מכיוון שהוא סיום לתפילת שמו"ע, שו"ע אדמוה"ז סי' נה ס"ד.

58 אג"ק ח"י עמ' רצו. לוח כולל-חב"ד (שגם בארה"ק מנהגו כדעת הרמ"א סי' תרפ"ד ס"א, וש"ת הצמח-צדק א"ח סי' סח), מוגה - אגרות-קודש חט"ו עמ' כה (ופלא שנשמטה ההוראה מספר 'שערי הלכה ומנהג') וראה לעיל גליונות תר"מ ותרמ"ב ב'ג בנדון.

59 לוח כולל-חב"ד.

60 שו"ע ורמ"א סי' תקע"ג. הוספות לשו"ע אדמוה"ז סי' תר"ע ס"ה. לוח כולל-חב"ד.

42 סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, נדפס גם ב'שערי הלכה ומנהג' א"ח ח"ב סי' רפג.

43 כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נתן גם לנכדו, שיחת נר ה' חנוכה תש"ל (בלתי מוגה) בסופה.

44 לקיים מנהג כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, המובא בהיום-יום, כח כסלו - סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, וסה"ש תש"נ ח"א עמ' 194. 'שערי הלכה ומנהג' שם.

44 'התוועדיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 132.

45 סה"ש תש"נ הנ"ל בהערה 40.

46 אג"ק כרך כא עמ' קצה, וראה קובץ 'היכל מנחם' ח"ב עמ' קצג.

47 גם בבית רבותינו נשיאינו - 'התוועדיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 185.

48 ראה בני-יששכר מאמרי חודש כסלו-טבת מאמר ב' (מו, ב). סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 360 הערה 32.

49 'התוועדיות' תשמ"ב ח"ב עמ' 545.

יום שני

כ"ז בכסלו, ג' דחנוכה

הדלקת נר חנוכה:

לשאלת רבים: בכל ערב, אם האב נמצא מחוץ לבית ויחזור בשעה שבני הבית ניעורים, ימתינו לו. אם רואה ששיגיע כשהם ישנים, יבקש מאשתו או מאחד הילדים להדליק עבור הבית, ובכואו רשאי להדליק לעצמו אם כיוון שלא לצאת בהדלקתם. אם יודעים הילדים בכיבוד שהאב אינו מקפיד ומדליקים תוך חצי שעה מצאת-הכוכבים, ידליקו אז. לא הדליקו, מדליק כל הלילה, אם בני-ביתו ניעורים. ואם כולם ישנים, נכון להקיצם ולברך⁶¹. ההדלקה - בין מנחה למעריב, אחר התחלת השקיעה⁶². מדליקים ככובע ובלבושים הרגילים, לא באלו של שבת ויום-טוב⁶³.

ביום זה יצא אדמו"ר הזקן לחירות ממאסרו השני בשנת תקס"א⁶⁴.

יום שלישי

כ"ח בכסלו, ד' דחנוכה

הרבי מציע לתת היום - או מחר - הוספה מיוחדת ב'דמי חנוכה'⁶⁵.

יום רביעי

כ"ט בכסלו, ה' דחנוכה - ערב ראש-חודש

ביום זה הגיעו לכיתם החסידים שנאסרו בעת מאסרו הראשון של אדמו"ר הזקן בשנת תקנ"ט, ונקבע ליום התועדות ושמחה⁶⁶.

יום חמישי

ל' בכסלו, ו' דחנוכה - א' דראש-חודש טבת

נוסף על 'ועל הניסים' אומרים 'יעלה ויבוא'. אין מכריזים 'יעלה ויבוא' לאחר 'השכיבנו', מחשש הפסק, אבל מזכירים זאת לציבור בטפיחה על השולחן. שכח לומר 'יעלה ויבוא' כתפילת ערבית, ונזכר לאחר שאמר "ה'" של 'המחזיר

61 עד עלות-השחר. שו"ע ונ"כ סו"ס תער"ב. בלוח כולל-חב"ד, שאם לא הקיצם - לא יברך. ובמסנה-ברורה שם, שהנוהג להקל ולברך גם כשישנים אין למחות בידו. 62 הרבי העיר ע"ז 'הדעות בזה - ראה טוש"ע סי' תער"ב ונ"כ". השו"ע פסק להדליק בסוף השקיעה, דהיינו צאת הכוכבים כדעת הרמב"ם, הרא"ש והטור, אך בביאור הגר"א הביא דעת הרשב"א הר"ן והמרדכי שצ"ל בתחילת השקיעה [אלא ששם מדובר על שקיעה שניה כדעת ר"ת]. ומנהגנו ש'מדליקים שידלקו הנרות 50 דקות לכל הפחות' (ראה לעיל הערה 27), הוא לצאת ידי כל הדעות. אך לעיקר הדין סוברים כנראה שהעיקר כנפסק בשו"ע ומג"א - צאת הכוכבים, ראה סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 184 ובהערה 79, וכ"ה בילקוט יומי לשנת תש"ג באנגלית שכתבו הרבי במקור (בלה"ק) בכי"ק, וכן נדפס כל השנים במדור 'זכור אל תשכח' שבחבורות 'שיחות לנוער' בכל השפות - להדליק 'עם חשכה', ולכן אין מקפידים להדליק מיד בתחילת השקיעה כדעת הגר"א.

63 ספר-המנהגים. 64 החופשה השניה בשנת תקס"א היתה נצחון תורת החסידות ודרכי החסידות ביתר שאת ויתר עז מכמו שהיה בפעם הראשונה (בשנת תקנ"ט) - שאז היתה ההלשנה בעיקרה על אדמו"ר הזקן, וההלשנה בשנת תקס"א היתה בעיקרה על תורת החסידות. ספר-המנהגים עמ' 93, מלוח היום-יום עמ' ז, וקונטרס לימוד החסידות פרק ו, עיי"ש בארוכה.

בג' דחנוכה חופשה ניתנה לו להעתיק דירתו למעון פרטי, ואשר יקבע דירתו - באופן זמני - בפטרבורג (רשימת אדמו"ר מהוריי"צ, 'ספר התולדות - אדמו"ר הזקן' ח"ג עמ' 746). ובספר-השיחות תורת-שלום עמ' 84 איתא כיצא בנר החמישי. והשיב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: 'ויש לומר, דבשניהם היו

ענייני גאולה (גם כפשוטם)" - הובא בליקוטי שיחות כרך כה עמ' 399 הערה 44.

ואף בגאולתו הראשונה, י"ט כסלו תקנ"ט, היתה שלימות הגאולה (בנוגע אלינו) באופן ש'חזר לבוריו' בימי חנוכה - שהרי ביום ג' דחנוכה חזר מפטרבורג לוויטבסק, כדאיתא בליקוטי-דיבורים עמ' 23 ('התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 95 ועמ' 101). 65 ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 163, וסה"ש תש"נ ח"א עמ' 194.

66 'כרם חב"ד' גיליון 4 ח"א עמ' 18. וראה שם בהמשך הדברים. ובשיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ד סוס"ג מבאר בזה מה שמצאנו ממאמרי-חסידות שמצויין עליהם תאריך אמירתם "יום ה' דחנוכה" (כגון בהמשך 'מים רבים - תרל"ו', ראה במפתח שבסוף הספר), אף שציון כזה מופיע רק אם נאמר המאמר בשבת, ביום-טוב או במאורע מיוחד. וראה לעיל הערה 64.

מעלת נר ה' דחנוכה בכלל - להאיר גם 'בחוך', כיוון שיום זה לעולם אינו חל בשבת (שם). בשיחת נר ה' דחנוכה תשמ"מ נתבארה מעלת היום, שבו לראשונה רואים התחלת הוספת האור בעולם לשיטת בית הלל יותר מאשר לדעת בית שמאי - חמשה נרות. ובליקוטי-שיחות חט"ו עמ' 545, מבאר מה שיום זה הוא ער"ח ומ"מ א"צ לתחנון, אלא הכל נפעל בשלימות מתוך שמחה, הן ע"י עיצומו של יום (חנוכה) והן ע"י עבודת האדם.

איזה מזמור, כדי לומר אחריו את הקדיש⁶⁹, חצי קדיש, תפילת מוסף⁷⁰.
 "מצווה להרבות בסעודת ראש־חודש", ולכן יש המוסיפין מאכל מיוחד בסעודת היום לכבוד ראש־חודש, מלבד ההוספה לכבוד החנוכה⁷¹.

יום שישי

א' בטבת, ז' דחנוכה - ב' דראש־חודש טבת

תפילה כדאמול. לרביעי קוראים "ביום השביעי".

שכינתו לציון' - אינו חוזר⁶⁷.
 שחרית - הלל שלם, ואברהם זקן, זכדיה, קדיש תתקבל. שיר של יום, ברכי נפשי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי־תורה, בראשון קוראים בפרשת ראש־חודש, כהן: "וידבר... רביעית ההין", לוי: "עולת תמיד... ונסכה", ישראל: "ובראשי חודשיכם...". בספר השני עולה רביעי בפרשת נשא "ביום השישי...". חצי קדיש. אשרי, ובא לציון [ואין הש"ץ מסיימו בקול⁶⁸], יהללו, הנחת תפילין דרבננתם, קריאת־שמע, פרשיות 'קדש', ויהיה כי יביאך, שש זכירות, חליצתן [הש"ץ יאמר

69 ספרי־המאמרים (ליקוט) לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ח"ב עמ' שטז. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"כ עמ' רפג.
 70 לוח כולל־חב"ד.
 71 ראה שו"ע או"ח סי' תיט וכפ"החיים שם ס"ק ד.

67 שו"ע סי' תכב ס"א, שו"ע אדמוה"ז סו"ס רצו.
 68 כי אז יתחייב לומר ח"ק מייד, כפי שהורה הרבי - ראה 'התקשרות' גיליון תסו עמ' 15 הערה 16.

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש